

INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO W 2013 ROKU

Zgodnie z ustawą o statystyce publicznej badania statystyczne statystyki publicznej prowadzi Prezes GUS. W programie badań na rok 2013, ustalonym przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia, ujęte zostały badania mające podstawowe znaczenie dla obserwacji procesów społecznych i gospodarczych kraju. Zakres tematyczny badań zapewnił także realizację zobowiązań informacyjnych Polski, wynikających z naszego członkostwa w organizacjach międzynarodowych, a przede wszystkim w Unii Europejskiej.

Poza programem badań prowadzone były także prace okołoprogramowe, mające na celu rzetelne przygotowanie badań statystycznych (w tym wypełnianie zobowiązań regulujących produkcję statystyk europejskich) i rozwój statystyki publicznej, a także prace związane z prowadzeniem krajowych rejestrów urzędowych REGON i TERYT.

I. REALIZACJA PROGRAMU BADAŃ STATYSTYCZNYCH STATYSTYKI PUBLICZNEJ NA 2013 ROK

Program badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2013 zawierał **243 badania**, z tego:

- **156** – badań realizowanych samodzielnie przez służby statystyki publicznej,
- **45** – badań realizowanych we współpracy z ministerstwami, urzędami centralnymi i NBP,
- **42** – badania prowadzone przez ministerstwa, urzędy centralne i NBP bez udziału GUS.

Do programu badań na rok 2013 włączono 9 nowych tematów, których realizacja wynikała z zapotrzebowania na dane zarówno ze strony odbiorców krajowych, jak i z zobowiązań międzynarodowych. Cztery tematy: 1.25.17 - *Dobrobyt*, 1.62.18 - *Usługi płatnicze*, 1.70.04 - *Audyt miejski*, 1.80.02 - *System Jednostek do Badań Społecznych*, były prowadzone samodzielnie przez Prezesa GUS, badanie 1.01.16 *Rachunki emisji do powietrza* było prowadzone wspólnie z Ministrem Środowiska.

W 2013 roku zrealizowano 8 badań cyklicznych, które były prowadzone przez Prezesa GUS: 1.04.05 - *Współpraca, zarządzanie oraz działania informacyjne wybranych organizacji non-profit*, 1.21.12 - *Narodowy spis powszechny ludności i mieszkań 2011 - opracowanie wyników*, 1.23.22 - *Wypadki przy pracy i problemy zdrowotne związane z pracą*, 1.25.04 - *Budżet czasu ludności*, 1.29.10 - *Ochrona zdrowia w gospodarstwach domowych*, 1.30.14 - *Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych*, 1.45.01 - *Badanie struktury gospodarstw rolnych*, oraz 1.67.13 - *Bilans przepływów międzygałęziowych w bieżących cenach bazowych*.

Wszystkie badania zostały zrealizowane, a informacje wynikowe z badań zostały udostępnione w planowanych terminach.

W realizowanych badaniach i analizach statystycznych duży nacisk był położony na doskonalenie badań, podnoszenie jakości danych źródłowych przekazywanych do celów statystycznych, w szczególności na wykorzystanie danych administracyjnych.

NAJWAŻNIEJSZE PRZEDSIĘWZIĘCIA BADAWCZE ZREALIZOWANE W 2013 ROKU

Rachunki narodowe

W zakresie rachunków narodowych badania są prowadzone w układzie klasyfikacji jednostek według sektorów i podsektorów instytucjonalnych oraz rodzajów działalności PKD (w okresach

rocznych i kwartalnych). Zestawiane są roczne i kwartalne rachunki niefinansowe dla wszystkich sektorów instytucjonalnych i finansowe dla sektora instytucji rządowych i samorządowych, roczne rachunki regionalne produktu krajowego brutto, roczne tablice podaży i wykorzystania.

Spśród wielu działań prowadzonych w obszarze rachunków narodowych jak i majątku trwałego oraz nakładów inwestycyjnych należy podkreślić prace związane z implementacją Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych w Unii Europejskiej (ESA2010), stanowiącego europejską odpowiedź na światowy System Rachunków Narodowych (SNA2008). Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ESA 2010 zostało przyjęte w dniu 21 maja 2013 roku. ESA 2010 było zastosowane po raz pierwszy do danych opracowanych zgodnie z wymogiem transmisji począwszy od dnia 1 września 2014 r.

Istotnym zadaniem z punktu widzenia metodologii ESA'95 i zaleceń Eurostatu były w 2013 r. prace przygotowawcze do rewizji rachunków narodowych związane z korektami w obowiązującej dotychczas w rachunkach narodowych „sektoryzacji” gospodarki narodowej. Przeprowadzone analizy w tym zakresie wykazały, że w okresie ostatnich kilku lat zaszły istotne zmiany w charakterze działalności jednostek instytucjonalnych (w kontekście ich kwalifikacji do działalności rynkowej bądź nierynkowej). W konsekwencji konieczne były odpowiednie przesunięcia jednostek instytucjonalnych pomiędzy sektorami gospodarki narodowej.

Podstawowym wskaźnikiem makroekonomicznym charakteryzującym w sposób syntetyczny sytuację gospodarki narodowej jest produkt krajowy brutto (PKB) – kategoria bilansująca rachunek produkcji. W rachunkach niefinansowych prowadzono również prace związane z opracowaniem drugiej bardzo ważnej kategorii makroekonomicznej, tj. dochód narodowy brutto (DNB), stanowiący sumę dochodów pierwotnych brutto wytworzonych przez krajowe jednostki instytucjonalne, skorygowanych o saldo dochodów pierwotnych przekazywanych jednostkom krajowym przez nierezydentów i nierezydentom przez jednostki krajowe. Oba te agregaty są opracowywane także w kategorii netto (produkt krajowy netto – PKN oraz dochód narodowy netto – DNN).

Integralną część rachunków narodowych stanowią rachunki finansowe. Rachunki finansowe w ramach badań prowadzonych przez GUS, przedstawiają w okresach rocznych i kwartalnych rodzaje aktywów finansowych wykorzystywanych przez sektor instytucji rządowych i samorządowych do zaciągania zobowiązań lub pozyskiwania aktywów.

W 2013 roku obok regularnych szacunków PKB publikowanych 61 dni po zakończeniu kwartału, GUS rozpoczął opracowywanie szybkich szacunków PKB – 45 dni po zakończeniu kwartału na zasadzie szacunków eksperymentalnych. W 2013 roku kontynuowano doskonalenie metodologii szybkich szacunków polegające m.in. na poszukiwaniu nowych źródeł danych oraz możliwości przyspieszenia dostępności już wykorzystywanych danych.

Kontynuowana była tematyka dotycząca dochodów i spożycia indywidualnego gospodarstw domowych. Poziom spożycia indywidualnego i jego relacja do dochodów do dyspozycji brutto jest jednym z istotnych mierników określających sytuację ekonomiczno-bytową społeczeństwa jako całości.

W zakresie rachunków zestawianych według rodzajów działalności prowadzono badania dotyczące rachunku podaży i wykorzystania wyrobów i usług. Badania te zawierają kompleksowe informacje o działalności ekonomicznej wszystkich jednostek gospodarki narodowej oraz współzależnościach zachodzących w procesie tworzenia i podziału produktu krajowego brutto.

W 2013 roku przeprowadzono cykliczne (co 5 lat) badanie „Bilans przepływów międzygałęziowych w bieżących cenach bazowych”. Badanie to stanowi rozwinięcie rachunku podaży i wykorzystania, w którym działalność ekonomiczną wszystkich jednostek gospodarki narodowej pogrupowano według działów PKWiU przy zastosowaniu jednostki klasyfikacji typu jednostki jednorodnej produkcji.

Przestrzenną specyfikacją rachunków narodowych są rachunki regionalne.

W 2013 roku w rachunkach regionalnych wykonano pełny zestaw obliczeń dla województw (NTS 2) i podregionów (NTS 3) za 2011 rok. Przeprowadzona została rewizja danych z rachunków regionalnych za lata 2009-2010 z tytułu zastosowania w obliczeniach liczby ludności opracowanej na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Ze względu na zmiany wprowadzone przez Narodowy Bank Polski w bilansie płatniczym w zakresie wynagrodzeń i dochodów z tytułu własności zrewidowane zostały także dane dotyczące dochodów w sektorze gospodarstw domowych za 2010 rok.

W ramach przygotowań do wdrożenia zrewidowanego „Programu Transmisji ESA 2010” w 2013 roku realizowany był projekt związany z szacunkami wstępnymi wartości dodanej brutto (WDB) na poziomie województw. Wykonane zostały prace w zakresie opracowania metody zestawiania wstępnych szacunków WDB ogółem na poziomie województw oraz eksperymentalnych obliczeń za 2012 rok.

W rachunkach regionalnych w 2013 roku kontynuowane były prace o charakterze analitycznym dotyczące monitorowania jakości danych oraz prace związane z doskonaleniem metodologii obliczeń zarówno w cenach bieżących, jak i stałych, a także prace dotyczące możliwości wykorzystywania danych z systemu podatkowego w obliczeniach dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych.

Większość państw członkowskich Unii Europejskiej, w tym Polska nie uwzględniało produkcji nielegalnej w rachunkach narodowych. Zasadnicze prace przygotowawcze w tym zakresie zostały wykonane, a ich wyniki pozwoliły na włączenie w 2014 roku wybranych obszarów działalności nielegalnej do opracowań GUS.

W 2013 roku kontynuowano badania PKB prowadzone w ramach europejskiego programu międzynarodowych porównań „Eurostat – OECD PPP Programme”. Metodologia badań jest stale doskonalona we współpracy z Eurostatem, OECD oraz krajami uczestniczącymi w porównaniu. Zmiany metodologiczne wprowadzone w 2013 roku dotyczyły głównie obliczeń wskaźników PPP w zakresie usług ochrony zdrowia w szpitalach oraz usług edukacji.

Kontynuowane były badania środków trwałych i nakładów inwestycyjnych w gospodarce narodowej, a także prace nad rachunkami satelitarnymi, które tworzą grupę rachunków wspierających rachunki makroekonomiczne.

Finanse publiczne

Stosownie do wymogów Unii Europejskiej kontynuowane było badanie 1.65.19 dotyczące notyfikacji fiskalnej deficytu oraz długu sektora instytucji rządowych i samorządowych. Badanie to wynika z potrzeb systematycznego naliczania i regularnego składania rocznych raportów do Eurostatu na temat planowanych i rzeczywistych deficytów oraz wysokości długu publicznego według metodologii ESA'95.

Kontynuowane było również wtórne badanie dotyczące pozyskiwania (kwartalnie i rocznie) danych o operacjach finansowych odnoszących się do państwowego długu publicznego, w tym wynikających z papierów wartościowych, kredytów i pożyczek, depozytów, a także wymagalnych zobowiązań i należności oraz poręczeń i gwarancji według podmiotów wierzycieli lub dłużników.

Na podstawie prowadzonego w GUS badania 1.65.11 „Budżety jednostek samorządu terytorialnego” oraz danych ze sprawozdawczości Ministerstwa Finansów przygotowano publikację omawiającą zasady gospodarki budżetowej samorządów lokalnych oraz analizującą informacje na temat wykonania budżetów gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województw na tle wyników osiągniętych w poprzednich okresach sprawozdawczych.

W 2013 roku kontynuowano prace w zakresie statystyk sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Prowadzone były również prace przygotowawcze związane z wdrożeniem Dyrektywy Rady 2011/85/UE w sprawie wymogów dla ram budżetowych państw członkowskich.

Wyniki przedsiębiorstw niefinansowych

Ocena rezultatów działalności przedsiębiorstw dokonywana jest w oparciu o badania krótkookresowe i roczne.

Pozyskiwane w ramach statystyki krótkookresowej meldunki o bieżącej działalności gospodarczej oraz badania koniunktury gospodarczej są źródłem pierwszej informacji o sytuacji gospodarczej kraju, opracowywanej w cyklu miesięcznym. Kwartalne badania wyników finansowych przedsiębiorstw dostarczają bardziej szczegółowych, opartych o zapisy księgowe, informacji o działalności przedsiębiorstw i jej efektach finansowych, w tym o działalności inwestycyjnej.

Badania aktywności gospodarczej metodą testu koniunktury są prowadzone we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej w ramach Zharmonizowanego Programu Unii Europejskiej Badań Koniunktury Gospodarczej i Konsumentów. W 2013 roku, na potrzeby krajowe, rozpoczęto publikację miesięcznych wojewódzkich raportów koniunktury gospodarczej, uzupełniających dotychczas przygotowywaną informację ogólnopolską.

Prowadzona jest także obserwacja działających w Polsce podmiotów z kapitałem zagranicznym oraz podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w Polsce, posiadających udziały w podmiotach mających siedzibę za granicą.

W 2013 r. prowadzone było badanie procesów organizowania się przedsiębiorstw w grupy. Celem badania grup przedsiębiorstw jest obserwacja tego zjawiska z punktu widzenia ich wpływu na polską gospodarkę. Uzupełnieniem powyższych badań jest panelowe badanie przedsiębiorstw oraz badanie dotyczące wskaźników przedsiębiorczości.

Ponadto przeprowadzone w 2013 roku badanie inwestycji w instrumenty finansowe grup kapitałowych i samodzielnie działających przedsiębiorstw niefinansowych dostarczyło danych o wartości i rodzajach instrumentów, w które przedsiębiorstwa inwestowały swoje środki w latach 2011-2012.

Rynek finansowy

Związki sfery realnej i rynku finansowego mają coraz większy wpływ na rozwój polskiej gospodarki narodowej, w związku z tym istnieje duże zapotrzebowanie na opracowania i publikacje z zakresu finansów, w szczególności dotyczące rynku finansowego, jego podmiotów oraz instrumentów.

Badania wtórne o charakterze analityczno-diagnostycznym obejmowały instytucje monetarne i podmioty rynku kapitałowego stanowiące instytucje zaufania publicznego o istotnym wpływie na finanse państwa i podmiotów prywatnych. Resort statystyki publicznej wykorzystuje część danych z administracyjnych systemów informacyjnych i z baz banku centralnego do badania procesów, zjawisk i czynników kształtujących sytuację bieżącą i średniookresowe trendy na rynku finansowym. W 2013 roku retrospektywne badania diagnostyczne tego typu obejmowały: sektor bankowy, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe oraz rynek ubezpieczeniowy.

W 2013 roku badaniami pierwotnymi, realizowanymi na podstawie metodologii opracowanej przez służby statystyki publicznej, stanowiące materiał źródłowy, udostępniany w formie obszernego raportu były objęte przedsiębiorstwa pośrednictwa kredytowego, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, przedsiębiorstwa prowadzące działalność faktoringową i leasingową.

Badania wtórne o charakterze informacji sygnałnej, realizowane były na podstawie danych publikowanych na portalu internetowym Narodowego Banku Polskiego, Komisji Nadzoru Finansowe-

go, Giełdy Papierów Wartościowych lub na podstawie zasobów informacji pierwotnej przekazywanej przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Nauka, technika i społeczeństwo informacyjne

Główne tematy realizowane w 2013 roku to: badanie działalności badawczej i rozwojowej (B+R), badanie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w przemyśle i w sektorze usług, badanie wskaźników społeczeństwa informacyjnego oraz badanie w zakresie biotechnologii i, po raz pierwszy, nanotechnologii.

W 2013 roku kontynuowano prace związane z przygotowaniem, w pełni zgodnego z unijnymi wymogami, badania działalności badawczo-rozwojowej (uwzględniającego pozyskanie informacji o środkach asygnowanych na prace badawcze i rozwojowe).

Kontynuowano również badanie innowacji w przemyśle i badanie innowacji w sektorze usług. Badania zostały przeprowadzone w ramach międzynarodowego programu badawczego Community Innovation Survey.

Badanie wskaźników społeczeństwa informacyjnego miało na celu określenie poziomu dostępu i wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w przedsiębiorstwach oraz w gospodarstwach domowych. W 2013 roku badanie zostało wzbogacone o nowe moduły:

- dotyczący mediów społecznościowych, którego kształt jest zgodny z kwestionariuszem modelowym opracowanym przez Eurostat,
- dotyczący wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w gospodarstwach domowych i przez osoby indywidualne – na potrzeby krajowe.

Kontynuowano także badania produkcji, zatrudnienia i handlu zagranicznego w zakresie wysokiej techniki, badanie usług opartych na wiedzy, badanie zasobów ludzkich dla nauki i techniki oraz biotechnologii.

Działalność rolnicza i leśna

W 2013 roku przeprowadzono kolejne badanie struktury gospodarstw rolnych. Badanie zostało przeprowadzone na próbie około 200 tys. gospodarstw rolnych, z wykorzystaniem formularza elektronicznego i trzech metod zbierania danych: CAII, CATI, CAPI.

Ważnym zadaniem zrealizowanym w 2013 roku było udoskonalenie i aktualizacja operatu wykorzystywanego do prowadzenia reprezentacyjnych badań rolniczych. Podstawą aktualizacji przedmiotowej i przedmiotowej operatu były informacje dostępne w rejestrach administracyjnych oraz dane uzyskane w statystycznych badaniach rolniczych.

W 2013 roku kontynuowano, wdrożone w 2012 roku, badanie koniunktury w gospodarstwach rolnych.

Ograniczone środki na reprezentacyjne badania rolnicze sprawiły, że w 2013 roku zrezygnowano z reprezentacyjnego badania plonów ziemniaków oraz zmniejszono próbę do badania zbóż ozimych.

Jak co roku, badane były wielkości skupu ważniejszych produktów rolnych, ceny skupu i ceny targowiskowe produktów rolnych. Kontynuowane były prace nad opracowaniem syntetycznych mierników produkcji rolniczej, bilansów produktów rolniczych oraz rachunków ekonomicznych rolnictwa.

Rachunki ekonomiczne rolnictwa były opracowywane we współpracy z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowym Instytutem Badawczym. Integralną częścią rolniczych rachunków ekonomicznych są regionalne rachunki ekonomiczne, nad opracowaniem

których w 2013 roku prowadzono prace metodologiczne. Rachunki te umożliwią przedstawienie wyników działalności ekonomicznej rolnictwa według regionów i województw.

Kontynuowano opracowywanie wartości globalnej, zużycia pośredniego, wartości dodanej brutto oraz nadwyżki operacyjnej brutto w rolnictwie i łowiectwie, rybactwie oraz weterynarii dla potrzeb rachunków narodowych.

W 2013 roku zrealizowano wszystkie stałe badania w zakresie środków produkcji w rolnictwie i ochrony roślin, tj. zużycia nawozów mineralnych, wapniowych i naturalnych, dostaw na rynek krajowy pasz, środków ochrony roślin i nawozów mineralnych.

W związku z udziałem w pracach grupy roboczej Eurostatu „Rolnictwo i Środowisko”, realizowane były zadania związane z opracowaniem wskaźników rolno-środowiskowych w zakresie statystyki pestycydów.

W 2013 roku realizowano dotychczasowe kierunki badań, mając na uwadze cele i zadania polityki leśnej państwa oraz programy prac organizacji międzynarodowych w obszarze leśnictwa. Badania obejmowały rozległy zakres tematyczny dotyczący: stanu zasobów leśnych, gospodarki leśnej i łowieckiej, ekologicznych aspektów leśnictwa, zagrożeń i ochrony środowiska leśnego, ekonomicznych wyników działalności leśnej i łowieckiej oraz zadrzewień.

Kontynuowano również pracę metodologiczną nad rachunkami satelitarnymi leśnictwa.

Działalność przemysłowa

Badania produkcji przemysłowej prowadzone metodą przedsiębiorstw dotyczyły poziomu, dynamiki i struktury produkcji sprzedanej w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą zaliczaną według PKD do sekcji B „Górnictwo i wydobywanie”, sekcji C „Przetwórstwo przemysłowe”, sekcji D „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” i sekcji E „Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

W zakresie działalności przemysłowej realizowane było miesięczne badanie obrotu nowych zamówień w przemyśle, w podziale na krajowy i niekrajowy, z wyodrębnieniem strefy Euro.

Ponadto, zgodnie z wymogami rozporządzenia kontynuowany był podział produkcji sprzedanej i obrotu na 5 głównych grup przemysłowych tj. na dobra zaopatrzeniowe, inwestycyjne, konsumpcyjne trwałe, konsumpcyjne nietrwałe i dobra związane z energią.

W oparciu o wyniki ankiety strukturalnej przedsiębiorstw kontynuowane było badanie produkcji przemysłowej metodą rodzaju działalności. Pozwala ono na ustalenie poziomu produkcji w poszczególnych rodzajach działalności przemysłowej realizowanej w gospodarce narodowej.

Badania produkcji prowadzone metodą wyrobów dostarczały informacji na temat ilości produkcji wytworzonej i sprzedanej oraz wartości produkcji sprzedanej wybranych wyrobów przemysłowych, reprezentujących wszystkie rodzaje działalności przemysłowych.

Stosownie do wymogów Unii Europejskiej dotyczących badań statystycznych mleka i produktów mlecznych kontynuowane było, we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, badanie obejmujące skup i produkcję mleka oraz przetworów mlecznych.

Działalność budowlana

Statystyka działalności budowlanej obejmuje produkcję budowlano-montażową podmiotów gospodarczych sektora publicznego i prywatnego realizowaną w kraju i za granicą przez przedsiębiorstwa budowlane i niebudowlane oraz koszty produkcji budowlano-montażowej wykonanej na terenie kraju. Obejmuje ona również wydane pozwolenia na budowę obiektów budowlanych oraz efekty rzeczowe działalności budowlanej, ze szczególnym uwzględnieniem budownictwa mieszkaniowego.

Badania powyższe są prowadzone zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1165/98 z dnia 19 maja 1998 r. dotyczącym krótkoterminowych statystyk i są podstawą opracowywania podstawowych wskaźników wykorzystywanych zarówno do bieżącej, jak i długookresowej charakterystyki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju i kształtowania polityki regionalnej szczególnie w zakresie budownictwa mieszkaniowego.

Pozyskiwane co kwartał dane stanowią podstawę do ustalania ceny 1 m² powierzchni użytkowej budynków mieszkalnych oddawanych do użytkowania i ogłaszania tego wskaźnika przez Prezesa GUS

Rynek materiałowy i paliwowo-energetyczny

Kontynuowane były prace związane z dostosowywaniem statystyki energii do wymagań zintegrowanej polityki klimatyczno-energetycznej („Polityka energetyczna Polski do 2030 r.”, strategia „Europa 2020”) i zapisów dyrektyw: w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych, w sprawie efektywności energetycznej oraz ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej, a także zapisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie statystyki energii, z późniejszymi zmianami.

Rozwijane badania dotyczyły: zaopatrzenia w paliwa i energię w ujęciach krajowych, regionalnych i międzynarodowych, zużycia energii i materiałów przez wszystkie kategorie konsumentów, w tym zużycia energii w gospodarstwach domowych, cen paliw i energii, wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, efektywności wykorzystania energii, a także doskonalenia metod bilansowania paliw i energii.

Ważnym zadaniem z zakresu statystyki energii było prowadzenie prac zmierzających do ustanowienia jednolitych zasad metodycznych zbierania i prezentowania danych o energii ze źródeł odnawialnych.

Kontynuowane były prace dostosowujące metodologię badań w zakresie zużycia energii finalnej (w tym ze źródeł odnawialnych) w gospodarstwach domowych do zmieniających się regulacji prawnych Unii Europejskiej, jak również praca metodologiczna „Rachunki środowiskowe – rachunki energii”.

Ponadto w ramach programu Komisji Europejskiej „Inteligentna Energia dla Europy” były prowadzone prace związane z realizacją kolejnej edycji projektu ODYSSEE-MURE 2012, którego celem jest zapewnienie kompleksowego monitorowania trendów zużycia energii, efektywności zużycia energii i skuteczności polityki na rzecz efektywności energetycznej wg sektorów.

Stan i ochrona środowiska

Tematyka badań prowadzonych w 2013 roku uwzględniała potrzeby związane z krajowymi programami ochrony środowiska i polityki ekologicznej, a także z programami rozwoju i współpracy w dziedzinie statystyki ochrony środowiska sformułowanymi przez organizacje międzynarodowe.

W 2013 roku prowadzono dalsze prace nad dostosowaniem informacji ekologicznej pozyskiwanej z podsystemów Państwowego Monitoringu Środowiska Inspekcji Ochrony Środowiska do standardów Unii Europejskiej, OECD, ONZ i wymogów Europejskiej Agencji Środowiska.

Kontynuowano prace na rzecz rozwoju wskaźników środowiskowych tworzonych na potrzeby strategii i polityk krajowych i międzynarodowych.

Po raz pierwszy w 2013 roku przeprowadzono badanie dotyczące odpadów wytworzonych i zagospodarowanych w leśnictwie i rybactwie w celu zapewnienia danych przekazywanych do Eurostatu.

W 2013 roku GUS po raz pierwszy przeprowadził, realizowane dotychczas przez Ministerstwo Środowiska, badanie dotyczące wydatków poniesionych na ochronę środowiska w gospodarstwach domowych.

W związku z wymogami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 691/2011 z dnia 6 lipca 2011 r. w sprawie europejskich rachunków ekonomicznych środowiska (Dz. Urz. UE. L 192, 22.07.2011, str. 1) został opracowany rachunek przepływów materialnych oraz rachunek emisji do powietrza. Kraje członkowskie były zobowiązane dostarczyć w 2013 roku do Eurostatu dane za lata 2008-2010 w zakresie ww. rachunków oraz rachunku podatków związanych ze środowiskiem, dla którego Polska uzyskała derogację do 2015 r. W 2013 roku zakończono prace nad projektem pilotażowym dot. metodologii rachunku podatków związanych ze środowiskiem.

Ze względu na planowane wejście w życie w 2015 roku rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie nr 691/2011, lista rachunków środowiskowych objęta podstawą prawną została rozszerzona o trzy moduły: rachunek wydatków na ochronę środowiska (EPEA), rachunek sektora towarów i usług związanych z ochroną środowiska (EGSS) oraz rachunek fizycznych przepływów energii (PEFA).

W 2013 roku rozpoczęto również realizację projektu pilotażowego dotyczącego modułu EPEA, którego celem jest opracowanie metodologii zestawiania rachunku oraz pozyskanie danych. Kontynuowana była także praca metodologiczna dotycząca rachunku energii PEFA.

Działalność transportowa, łączność

Badania statystyczne z zakresu transportu prowadzone w 2013 roku stanowiły kontynuację badań z poprzedniego roku. Tematyka badań statystycznych, dostosowana do specyfiki każdego rodzaju transportu, obejmuje zagadnienia dotyczące sieci transportowych i potencjału przewozowego oraz efekty działania transportu, czyli wykonywane usługi w wymiarze ilościowym i wartościowym.

W 2013 roku badanie transportu kolejowego rozszerzono o grupowania regionalne w zakresie przewozów pasażerów, a badanie transportu drogowego o dodatkowe informacje dot. infrastruktury transportowej (przystanki autobusowe i bus-pasy w miastach) oraz o ruch pojazdów na drogach.

W 2013 roku zakres przedmiotowy badania transportu wodnego śródlądowego został rozszerzony o nową zmienną dotyczącą liczby śluzowań jednostek pływających z ładunkiem według grup towarowych. W 2013 r. kontynuowane były prace metodologiczne związane z badaniem transportu intermodalnego ze szczególnym uwzględnieniem potencjału terminali intermodalnych w kraju.

Badanie transportu morskiego zostało uzupełnione o dodatkowe informacje dotyczące stanu załogi statku. Kontynuowano prace nad utworzeniem tematycznej bazy danych „Gospodarka morska”, w której znajdzie się kompletny zasób informacji o gospodarce morskiej, w tym o transporcie morskim i przybrzeżnym.

W 2013 roku prowadzono prace metodologiczne nad wartością dodaną w gospodarce morskiej sektora przedsiębiorstw oraz rachunkiem satelitarnym gospodarki morskiej. Badania w zakresie telekomunikacji zostały rozszerzone o informacje związane z procesem wdrożenia telewizji cyfrowej w Polsce.

Stosunki gospodarcze z zagranicą

Statystyką objęte są zagadnienia związane z międzynarodową wymianą zarówno towarów, jak i usług. W zakresie statystyki handlu zagranicznego, dotyczącej towarów, prowadzone są badania oparte na wykorzystywaniu danych pochodzących z dwóch równoległych funkcjonujących systemów: EXTRASTAT, INTRASTAT.

W ramach statystyki międzynarodowego handlu usługami w 2013 roku opracowywane były informacje o obrotach usługowych z tytułu międzynarodowego nabycia usług od nierezydentów oraz dostarczenia usług nierezydentom przez rezydentów w podziale na rodzaj usługi oraz kraj kontrahenta lub organizację międzynarodową.

W ramach badań zjawisk i procesów społeczno-gospodarczych zachodzących na obszarach transgranicznych kontynuowane było badanie obrotu towarów i usług w ruchu granicznym na granicy zewnętrznej Unii Europejskiej na terenie Polski.

Statystyka cen

Badaniami objęte są ceny w rolnictwie ceny producentów wyrobów i usług w przemyśle, transporcie, gospodarce magazynowej, telekomunikacji, leśnictwie i rybactwie, ceny producentów usług związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, ceny robót budowlano-montażowych i obiektów budowlanych, robót i obiektów drogowych i mostowych, ceny towarów i usług konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych, ceny w handlu zagranicznym, w tym indeksy cen eksportu i importu, ceny nieruchomości oraz badanie wskaźnika inflacji bazowej.

Ze szczególnym zainteresowaniem oczekiwane są wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych wykorzystywane między innymi do obliczania przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia realnego brutto. Stosownie do wymogów Eurostatu, metodologia badania cen detalicznych jest na bieżąco dostosowywana do standardów europejskich, co umożliwia obliczanie zharmonizowanych wskaźników cen konsumpcyjnych, niezbędnych do porównań międzynarodowych.

Zgodnie z rozporządzeniem Komisji Europejskiej (WE) nr 330/2009 z dnia 22 kwietnia 2009 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 2494/95 odnośnie do minimalnych norm dla traktowania produktów sezonowych w zharmonizowanych wskaźnikach cen konsumpcyjnych, Główny Urząd Statystyczny wprowadził nowe zasady uwzględniania produktów sezonowych w obliczeniach zarówno krajowych wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych, jak i zharmonizowanych. W związku z powyższym w 2013 roku kontynuowane były prace mające na celu doskonalenie wdrożonych metod. W ramach badania cen detalicznych, rozpoczęto również opracowanie i przygotowanie do wdrożenia od 2014 roku nowej, rozszerzonej klasyfikacji COICOP, wykorzystywanej w obliczeniach wskaźników cen konsumpcyjnych oraz zharmonizowanych wskaźników cen konsumpcyjnych.

W 2013 roku kontynuowane było badanie dotyczące cen producentów usług związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej między innymi w zakresie informatyki, architektury i inżynierii, badań i analiz technicznych, reklamy, rekrutacji pracowników, działalności ochroniarskiej.

Kontynuowane były prace mające na celu opracowanie metodologii i rozpoczęcie regularnego obliczania i publikowania wskaźników zmian cen dla wybranych kategorii nieruchomości.

Rynek pracy

Kontynuowane były badania aktywności ekonomicznej ludności i popytu na pracę. W 2013 roku dostarczyły one informacji, które pozwoliły na wieloaspektowe analizy i oceny sytuacji na rynku pracy. Wyniki reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności prowadzonego przez GUS w cyklu kwartalnym, zostały wykorzystane do opracowania wskaźników monitorujących główne strategie krajowe i unijne, w tym Europa 2020. Comiesięczną charakterystykę lokalnych rynków umożliwiło badanie bezrobotnych i poszukujących pracy zarejestrowanych w urzędach pracy. Kwartalne badanie popytu na pracę prowadzone metodą reprezentacyjną dostarczyło informacji na temat popytu zrealizowanego i niezrealizowanego (tj. pracujących i wolnych miejsc pracy) według zawodów oraz nowoutworzonych i zlikwidowanych miejsc pracy.

W ramach badań rynku pracy w 2013 roku kontynuowane było badanie wtórne „Osoby powyżej 50. roku życia na rynku pracy”. Badanie dostarczyło podstawowych informacji o osobach w wieku 50+, ich aktywności zawodowej, liczbie i strukturze pracujących, bezrobotnych, wysokości wynagrodzeń.

Kontynuowane badanie warunków pracy obejmowało podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących 10 osób i więcej i dostarczyło informacji o zmianach w zakresie zagrożeń na stanowiskach pracy

Kolejnymi badaniami szeroko rozumianych warunków pracy kontynuowanymi przez GUS w 2013 roku, były: badanie wypadków przy pracy, czasu pracy oraz strajków.

W 2013 roku w ramach problematyki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) zrealizowano badanie modułowe „Wypadki przy pracy i problemy zdrowotne związane z pracą” Badanie pozwoliło m.in. zdiagnozować czynniki, które miały wpływ na samopoczucie lub zdrowie fizyczne pracowników.

W 2013 roku prowadzono także konsultacje z Eurostatem w zakresie przygotowania listy zmiennych oraz wypracowania metodologii do badania modułowego BAEL na 2015 rok – „Badanie organizacji i rozkładu czasu pracy”.

Ponadto prowadzone były prace przygotowawcze dotyczące badania modułowego BAEL „Sytuacja na rynku pracy migrantów i ich potomków”, które było realizowane w 2014 roku.

Wynagrodzenia, koszty pracy i świadczenia społeczne

Przeprowadzane cyklicznie co 2 lata badanie struktury wynagrodzeń (w 2013 roku zostały zebrane informacje za październik 2012 r.) posłużyło do oceny struktury i poziomu miesięcznych i godzinowych wynagrodzeń brutto według cech osób fizycznych oraz cech charakteryzujących zakład pracy tych osób.

Badanie kosztów pracy w gospodarce narodowej przeprowadzane co 4 lata dostarczyło informacji o: podstawowych miernikach kosztów pracy, strukturze kosztów pracy, strukturze przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego oraz strukturze czasu pracy.

W 2013 roku badanie świadczeń społecznych: emerytalno-rentowych, przedemerytalnych, rodzinnych oraz pozostałych świadczeń z ubezpieczeń społecznych i poza ubezpieczeniowych, było prowadzone na podstawie danych z administracyjnych systemów informacyjnych ZUS, KRUS, MON, MSW, MS oraz MPiPS.

Gospodarka społeczna

W 2013 roku zostały przeprowadzone kolejne edycje cyklicznych badań określających potencjał ekonomiczny i społeczny organizacji sektora non-profit: fundacji i stowarzyszeń oraz społecznych jednostek Kościoła katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych, organizacji pracodawców oraz samorządu gospodarczego i zawodowego. Badania sektora non-profit zostały rozszerzone o tematykę dotyczącą partii politycznych.

W 2013 roku po raz pierwszy zrealizowano badanie dotyczące jednostek nowej gospodarki społecznej (nowej ekonomii społecznej), które objęło swym zakresem podmiotowym centra integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej oraz zakłady aktywności zawodowej.

W 2013 roku przeprowadzone zostało badanie kapitału ludzkiego, które pozwoliło na uzyskanie informacji na temat jego tworzenia, utrzymywania oraz wykorzystania w obszarze edukacji, zdrowia, rynku pracy, kultury oraz nauki, technologii i innowacyjności. Istotnym uzupełnieniem wyników tego badania było zaprezentowanie informacji na temat ekonomicznych oraz społecznych warunków rozwoju kapitału ludzkiego.

Ludność, procesy demograficzne

W 2013 roku kontynuowane były prace związane z analizami i upowszechnianiem wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 (NSP 2011). Priorytetowym zadaniem było przygotowanie i udostępnienie wyników spisu dla potrzeb Komisji Europejskiej. Opracowane zostały i wydane kolejne publikacje tematyczne, zawierające wyniki spisu.

W związku ze zintensyfikowaniem w 2013 roku prac nad dziedzinowymi bazami danych odstąpiono od rozbudowywania tematycznej bazy danych „Demografia” w obecnym kształcie, niemniej jednak baza ta, ze swoim zasobem informacyjnym, stanie się częścią dziedziny/demograficznej bazy danych.

Zasadniczymi obszarami badawczymi z zakresu demografii były, jak co roku, zagadnienia dotyczące bieżącej obserwacji zjawisk określanych mianem ruchu naturalnego ludności (urodzenia, dzietność, zgony, małżeństwa, rozwody i separacje orzekane prawnie). Informacje wynikowe pozyskane w tych badaniach niezbędne są do oceny sytuacji demograficznej i zachodzących zmian w procesach demograficznych. Dane o zgonach służyły do opracowania tablic trwania życia (wykorzystywanych między innymi w systemie ubezpieczeń społecznych).

W 2013 roku zostały przygotowane założenia do długookresowej prognozy ludności, która będzie opracowana na bazie ostatecznych wyników spisu ludności w 2011 roku.

W 2013 roku kontynuowane były badania migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności. Zbiory danych o migracjach wewnętrznych stanowią źródło informacji o przemieszczeniach ludności w kraju i kierunkach migracji, ze szczególnym uwzględnieniem przepływów ludności ze wsi do miast. W ramach badania migracji zagranicznych kontynuowane były prace nad szacunkami faktycznej emigracji Polaków za granicę (krótko- i długookresowej) oraz imigracji cudzoziemców do Polski.

20 grudnia 2013 r. weszło w życie rozporządzenie z dnia 20 listopada 2013 r. Parlamentu Europejskiego oraz Rady Unii Europejskiej (UE) nr 1260/2013 r. Rozporządzenie to zobowiązuje kraje członkowskie Unii Europejskiej do przekazywania corocznie danych o liczbie i strukturze ludności, danych demograficznych z zakresu urodzeń i zgonów – na poziomie ogólnokrajowym oraz regionalnym (NTS 2). Rozporządzenie PE i Rady w sprawie europejskiej statystyki w dziedzinie demografii jest pierwszym aktem prawnym Unii Europejskiej, regulującym harmonizację statystyki ludności i ruchu naturalnego oraz przekazywanie danych z tego zakresu do Komisji Europejskiej.

Ponadto w 2013 roku były prowadzone prace metodologiczne nad metodami szacowania stanów i struktury ludności według rozmieszczenia terytorialnego, co jest związane z przewidywanym brakiem informacji o miejscu zamieszkania osób w związku ze zniesieniem obowiązku meldunkowego, a w szczególności z mającym wejść w życie w 2016 roku art. 74, art. 75 oraz art. 78 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. Nr 217, poz. 1427, z późn. zm.).

Prowadzone były także prace metodologiczne w obszarze migracji zagranicznych w celu wykonania zobowiązań wynikających z rozporządzenia nr 862/2007. W kontekście zniesienia obowiązku meldunkowego oraz wejścia w życie art. 78 ustawy o ewidencji ludności niezbędne jest poszukiwanie nowych źródeł danych, statystycznych i poza statystycznych oraz ich ocena pod kątem możliwości wykorzystania dla potrzeb statystyki migracji.

Warunki bytu ludności, rodzina, pomoc społeczna

Dane uzyskane z badań realizowanych w ramach tego obszaru badawczego stanowią bazę informacyjną dla kompleksowych ocen i analiz poziomu życia.

Kontynuowano reprezentacyjne badanie budżetów gospodarstw domowych, które dostarczyło danych o dochodach, wydatkach, spożyciu ilościowym żywności oraz o warunkach mieszkaniowych i wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

Stosownie do zaleceń Unii Europejskiej prowadzone było europejskie badanie dochodów i warunków życia (EU-SILC). Badanie to realizowane jest metodą panelu rotacyjnego w cyklu czteroletnim, co stwarza możliwość analizy zmian, jakie zachodzą w czasie (w zakresie objętych badaniem zjawisk społecznych). Przyjęcie zharmonizowanej metodologii badania pozwala na systematyczne pozyskiwanie danych przekrojowych oraz danych dotyczących zmian w czasie w zakresie poziomu i zróżnicowania dochodów, ubóstwa, wykluczenia społecznego oraz innych wybranych aspektów warunków życia ludności, na poziomach krajowym i europejskim.

W 2013 roku w ramach EU-SILC zostało zrealizowane badanie modułowe dotyczące dobrobytu. Dostarczyło ono informacji na temat subiektywnej oceny poszczególnych dziedzin życia. Kontynuowane było również reprezentacyjne badanie kondycji gospodarstw domowych (postaw konsumentów). Zbierane w badaniu subiektywne opinie ludności dostarczają przesłanek do oceny bieżącej sytuacji na rynku oraz oczekiwań konsumentów (optymizm, pesymizm), analiz trendów konsumpcji, jak również do sformułowania prognoz ekonomicznych i analiz cykli koniunkturalnych.

W 2013 roku przeprowadzono kolejne badanie budżetu czasu ludności umożliwiające zaobserwowanie zmian jakie nastąpiły w modelu życia społeczeństwa polskiego w ciągu ostatnich dziesięciu lat.

Tematykę warunków bytu ludności wzbogaciło badanie wtórne dotyczące oddziaływania procesów inflacyjnych na kształtowanie się popytu konsumpcyjnego, skłonności do oszczędzania i zadłużania się gospodarstw domowych z uwzględnieniem ich czynników ekonomiczno-demograficznych w korelacji ze zmianami występującymi w obszarze cen konsumpcyjnych (badanie prowadzone we współpracy z NBP).

Kontynuowane było wtórne badanie zjawiska ubóstwa i procesów wykluczenia społecznego, z wykorzystaniem danych za lata 2010-2012. Przeprowadzono kompleksowe analizy i ocenę zasięgu ubóstwa ekonomicznego oraz wielowymiarowego, a także analizy współzależności ubóstwa i społecznego wykluczenia.

Ponadto doceniając wagę informacji o rodzinie, GUS prowadził badania z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, pozyskano informacje o: liczbie rodzinnych domów dziecka i rodzin poszczególnych typów, wieku i płci osób tworzących rodzinę zastępczą oraz rodzinny dom dziecka, wieku, płci oraz innych cechach dzieci objętych rodzinną pieczą zastępczą oraz przyczynach jej opuszczenia.

W 2013 r. badaniem zostały objęte dodatkowo nowopowstające jednostki, tj. kluby dziecięce, również kontynuowana była obserwacja statystyczna stacjonarnych zakładów pomocy społecznej.

W 2013 roku zrealizowane zostało badanie „Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych”. Badanie w całości oparte było na administracyjnych źródłach danych, w tym na danych przekazywanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Badanie dostarczyło informacji niezbędnych do monitorowania zmian poziomu i częstości korzystania z pomocy społecznej w miejscu zamieszkania oraz umożliwiło identyfikację grup ludności, grup gospodarstw domowych i rodzin korzystających z pomocy finansowej lub rzeczowej.

Statystyka edukacji

Statystyka edukacji oparta jest o dane zawarte w Systemie Informacji Oświatowej (SIO), prowadzonym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN), obejmującym placówki opiekuńczo-wychowawcze, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne oraz sprawozdawczość GUS w zakresie szkół wyższych.

W 2013 roku kontynuowane było badanie szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych oraz form opieki nad dziećmi i młodzieżą mające na celu uzyskanie danych charakteryzujących edukację dzieci i młodzieży, prowadzoną przez podmioty objęte systemem oświaty, okre-

ślenie warunków kształcenia i obserwację przepływu dzieci i młodzieży przez system szkolny oraz uzyskanie informacji o zakresie uzupełniania edukacji przez dorosłych w systemie szkolnym.

Prowadzone było badanie szkół wyższych i ich finansów, którego celem było uzyskanie danych o działalności szkół wyższych oraz instytucjach prowadzących studia doktoranckie i kształcenie podyplomowe.

Kontynuowane były prace metodologiczne związane z uczeniem się przez całe życie dotyczące przygotowania badania instytucji szkoleniowych i opracowania koncepcji badania uniwersytetów III wieku oraz metodami analizy zbiorów i tworzenia statystyk na podstawie danych ze zmodyfikowanego Systemu Informacji Oświatowej.

W 2013 roku prowadzone były także prace metodologiczne dotyczące rachunku satelitarne-go edukacji, zgodnie z wytycznymi wynikającymi z europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych. Celem tych prac było dogłębne zbadanie źródeł finansowania edukacji w Polsce, zarówno w sektorze prywatnym jak i publicznym.

Statystyka kultury

Jak co roku realizowane były badania stałe, które swym zakresem obejmują jednostki prowadzące regularną działalność sceniczną i kulturalną.

Uzupełnieniem badań statystycznych podmiotów prowadzących działalność kulturalną było coroczne badanie masowych imprez artystyczno-rozrywkowych, które dostarczyło informacji na temat liczby imprez według ich rodzajów, rodzaju organizatora oraz liczby uczestników.

Ponadto podjęto pracę metodologiczną, której celem było rozpoznanie istniejących administracyjnych i poza administracyjnych źródeł dostępnych danych oraz możliwości cyklicznego pozyskiwania informacji o pracach konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych oraz o rewitalizacji obszarów zabytkowych. Kontynuowane były działania zmierzające do wypracowania systemu integracji sprawozdawczych i administracyjnych źródeł danych o kulturze.

Zdrowie i ochrona zdrowia

Prowadzona była obserwacja statystyczna podmiotów udzielających świadczeń z zakresu opieki zdrowotnej dotycząca placówek o różnych formach organizacyjnych bez względu na formę ich własności jak i źródła finansowania usług zdrowotnych.

W 2013 r. kontynuowane były również prace nad dostosowaniem metodologii badań prowadzonych w obszarze opieki zdrowotnej, w tym narzędzi badawczych oraz sposobu prezentowania wyników do aktualnie obowiązujących aktów prawnych. Prowadzone były także prace nad spójnością i scaleniem danych pozyskiwanych z wielu źródeł, a ich wynikiem jest możliwość prezentacji łącznej informacji zamieszczanej w publikacjach GUS i udostępnianej odbiorcom.

Dodatkowych informacji o stanie zdrowia ludności Polski w zakresie podstawowych wskaźników (samoocena stanu zdrowia, występowanie długotrwałych problemów zdrowotnych oraz ograniczeń w wykonywaniu podstawowych czynności życiowych), dostarczył specjalny moduł zdrowia włączony na stałe do badania dochodów i warunków życia ludności (EU-SILC). Rozpoczęto prace metodologiczne nad opracowaniem krajowej wersji Europejskiego Ankietowego Badania Zdrowia, które zostało zrealizowane w 2014 roku.

Corocznie opracowywany Narodowy Rachunek Zdrowia dostarcza informacji o wydatkach poniesionych na ochronę zdrowia od wszystkich płatników, w powiązaniu z dostawcami usług zdrowotnych i realizowanymi funkcjami. Narodowy Rachunek Zdrowia sporządzany jest w oparciu o wspólną metodologię Eurostatu, OECD i WHO, a jego wyniki w postaci Wspólnego Kwestionariusza przekazywane są regularnie tym organizacjom. Stała praca metodologiczna „Doskonalenie metodolo-

gii rachunku zdrowia” koncentrowała się na dostosowaniu nowej międzynarodowej metodologii Narodowych Rachunków Zdrowia (System of Health Accounts 2011 – SHA 2011) do warunków polskiego systemu opieki zdrowotnej.

W celu uzyskania kompleksowej informacji o działaniu systemu opieki zdrowotnej, w szerszym zakresie pozyskiwane były informacje ze źródeł administracyjnych, np. z zakresu służby medycyny pracy, ratownictwa medycznego, a także z systemów administracyjnych działających w obszarze opieki zdrowotnej, np. dotyczących lekarzy i lekarzy dentyków będących w trakcie specjalizacji, rejestru podmiotów prowadzących działalność leczniczą oraz rejestru aptek i punktów aptecznych.

Turystyka i sport

GUS realizuje badania statystyczne turystyki dotyczące głównie charakterystyki i wykorzystania turystycznej bazy noclegowej. Comiesięcznym badaniem objęte są turystyczne obiekty noclegowe posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych. W 2013 roku zakres przedmiotowy badania bazy noclegowej turystyki został poszerzony o dane dotyczące udogodnień dla osób niepełnosprawnych ruchowo, informacje na temat dostępności i wyposażenia zaplecza konferencyjnego oraz sportowo-rekreacyjnego.

Kontynuowane było roczne, reprezentacyjne badanie jednostek zakwaterowania turystycznego dysponujących maksymalnie dziewięcioma miejscami noclegowymi. W celu zapewnienia kompletnej kartoteki podmiotów, wykorzystano zapisy w Ewidencji Obiektów Turystycznych zasilanej przez urzędy miast i gmin, które objęte zostały obowiązkiem przekazywania informacji o obiektach świadczących usługi noclegowe.

Badanie ruchu granicznego od momentu włączenia Polski do tzw. strefy Schengen, obejmuje wyłącznie przejścia graniczne zlokalizowane na granicach zewnętrznych Unii Europejskiej. Informacje o wielkości i strukturze ruchu granicznego osób i środków transportu pozyskano z Centralnej Bazy Danych Komendy Głównej Straży Granicznej.

W 2013 roku kontynuowane były prace dotyczące przygotowania i wprowadzenia do programu badań statystycznych statystyki publicznej zintegrowanych badań statystycznych w zakresie podróży nierezydentów do Polski oraz krajowych i zagranicznych podróży rezydentów na potrzeby statystyki turystyki, rachunków narodowych i bilansu płatniczego.

W 2013 roku zrealizowano kolejną edycję badania „Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych”, m.in. o uczestnictwie członków gospodarstw domowych w wyjazdach turystycznych, wyposażeniu gospodarstw w sprzęt turystyczny, jak również o zrealizowanych podróżach, przyjazdach do gospodarstwa domowego, a także o wydatkach gospodarstw na turystykę i wypoczynek.

We współpracy z Ministerstwem Sportu i Turystyki kontynuowane było badanie z zakresu działalności polskich związków sportowych, które dostarczyło informacji przede wszystkim o zawodnikach, w tym reprezentantach Polski, sędziach sportowych i kadrze szkoleniowej.

W 2013 roku przeprowadzono badanie klubów sportowych, które realizowane jest w cyklu dwuletnim i dostarcza danych o ćwiczących, sekcjach sportowych w podziale na rodzaje sportów oraz kadrze szkoleniowej.

Działalność handlowa, hotelarska, gastronomiczna i inne wybrane rodzaje działalności usługowych

W 2013 roku kontynuowane były badania z zakresu działalności handlowej, które stanowią podstawę do przygotowania ilościowo-jakościowych wskaźników i analiz statystycznych obrazujących całokształt aktualnej sytuacji w działalności związanej z obrotem towarowym oraz jej tendencje

rozwojowe w celu kreowania polityki handlowej.

Podobnie jak w latach ubiegłych, badane były jednostki prowadzące działalność gastronomiczną w celu pozyskania informacji o sieci gastronomicznej, świadczonych usługach gastronomicznych, wielkości przychodów z działalności gastronomicznej.

W zakresie wybranych rodzajów działalności usługowych pozyskiwane były informacje charakteryzujące ekonomiczne aspekty funkcjonowania przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie obsługi nieruchomości, informacji, działalności profesjonalnej i technicznej, działalności w zakresie administrowania i działalności wspierającej oraz pozostałej działalności usługowej. W związku ze wzrostem znaczenia usług związanych z obsługą działalności gospodarczej prowadzone było badanie, którego celem było pozyskanie informacji odnośnie obrotów uzyskanych przez podmioty prowadzące te działalności według produktu oraz kierunków ich rozdysponowania.

Badania regionalne

Zadania realizowane w 2013 roku w obszarze statystyki regionalnej polegały w szczególności na identyfikacji regionalnych potrzeb informacyjnych odbiorców oraz gromadzeniu, opracowywaniu i udostępnianiu danych (w szczególności na niższych poziomach podziału terytorialnego kraju), w tym zapewnienie danych niezbędnych do opracowywania strategii i programów rozwoju regionalnego oraz monitoringu i ewaluacji zawartych w nich celów, z uwzględnieniem programowania nowej perspektywy finansowej od 2014 roku.

W 2013 roku były kontynuowane badania:

- zróżnicowanie poziomu i dynamiki rozwoju regionalnego – zapewniające informacje potrzebne do monitorowania zmian poziomu i dynamiki rozwoju regionalnego oraz analiz zróżnicowania regionalnego,
- statystyczny system informacyjny o miastach – dostarczające informacji do obserwacji zmian zachodzących w polskich miastach z uwzględnieniem zapotrzebowania krajowego i międzynarodowego,
- statystyczny system informacyjny obszarów wiejskich – integrujące dane charakteryzujące obszary wiejskie w zakresie zjawisk społecznych i gospodarczych oraz umożliwiający analizę stopnia rozwoju gospodarczego i poziomu życia na obszarach wiejskich.
- Audyt miejski – badanie dostarczyło obiektywnych i porównywalnych międzynarodowo danych statystycznych o polskich miastach przygotowanych zgodnie z założeniami metodologicznymi opracowanymi dla potrzeb programu Komisji Europejskiej (Eurostatu) „Urban Audit” dla wymaganych jednostek agregacji przestrzennej.

Zakres przedmiotowy badań w obszarze statystyki regionalnej został wzbogacony również o rezultaty prac prowadzonych w ramach międzyresortowej Grupy zadaniowej ds. systemu informacji statystycznej dla potrzeb polityki regionalnej, w szczególności przez Zespół roboczy ds. potrzeb informacyjnych jednostek samorządu terytorialnego.

W 2013 roku prowadzone były działania związane z rozwojem i zasilaniem Banku Danych Lokalnych, polegające między innymi na doskonaleniu systemu udostępniania danych w przekrojach regionalnych, poszerzaniu dotychczasowego zakresu tematycznego danych, w szczególności pozyskiwaniu nowych zasobów informacyjnych. Trwały prace nad wprowadzeniem dodatkowych modułów, między innymi: modułu analityczno-informacyjnego, modułu WZR (wskaźniki zrównoważonego rozwoju) oraz modułu „Miasto-wieś”.

II. REALIZACJA INNYCH PRAC STATYSTYCZNYCH W 2013 ROKU

Operaty statystyczne.

Operat do badań statystycznych stanowi wykaz wybranych według określonych cech jednostek prawnych, jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej oraz osób fizycznych będących podmiotami obserwacji statystycznej wraz z ich identyfikacją adresową. W GUS prowadzone są następujące systemy, których celem jest zapewnienie spójności operatów do badań realizowanych zgodnie z programem badań:

- System Jednostek Statystycznych (SJS), w skład którego wchodzi:
  - podmioty gospodarki narodowej wraz z ich jednostkami lokalnymi – w ramach Bazy Jednostek Statystycznych (BJS),
  - jednostki prawne prowadzące gospodarstwa rolne wraz z gospodarstwami rolnymi w ramach Operatu do Badań Rolniczych (OdBR),
- System Jednostek do Badań Społecznych (SJBS), obejmujący mieszkania i osoby zamieszkałe w tych mieszkaniach.

W roku 2013 przeprowadzono prace mające zapewnić spójność identyfikacyjną Systemu Jednostek do Badań Społecznych ze zbiorami administracyjnymi, co umożliwiło lepszą aktualizację liczby pracujących w podmiotach gospodarki narodowej danymi m. in. z ZUS.

Zintensyfikowano prace nad Systemem Jednostek do Badań Społecznych, służącym do tworzenia operatów do badań statystycznych dotyczących osób fizycznych i po raz pierwszy wprowadzono opis systemu w programie badań statystycznych statystyki publicznej na 2013 rok, zapewniając tym samym pozyskanie danych z systemów informacyjnych administracji publicznej w celu aktualizacji operatu. Operat do badań społecznych stanowi element wspierający integrację badań społecznych realizowanych przez GUS obejmujących: edukację, pomoc społeczną, gospodarkę społeczną, warunki życia ludności oraz jest narzędziem ułatwiającym pogłębioną analizę tych zagadnień, jak również wspiera rozwój polskiej statystyki publicznej w obszarze badań i analiz jakości życia, kapitału ludzkiego i społecznego, zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Prowadzono prace mające na celu zapewnienie przestrzennego charakteru operatów do badań uzupełniając dane o atrybuty przestrzenne – współrzędne geograficzne (punkty adresowe). Do tego celu wykorzystano, przygotowane dla potrzeb Narodowego Spisu Powszechnego 2011, przestrzenne bazy punktów adresowych dla budynków mieszkalnych z krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju (TERYT), uaktualnione danymi z innych źródeł, między innymi z Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii w zakresie państwowego rejestru granic oraz powierzchni jednostek podziału terytorialnego kraju, państwowego rejestru nazw geograficznych, ortofotomap, urzędów marszałkowskich w zakresie Bazy Danych Obiektów Topograficznych, z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w zakresie informacji o działkach oraz starostw powiatowych z zakresie danych z ewidencji gruntów i budynków. Działanie te umożliwią prezentację przestrzenną wyników z badań prowadzonych przez GUS.

Dostosowanie badań do wymogów Unii Europejskiej

Realizacja prac dostosowawczych jest procesem ciągłym, co jest uwarunkowane zmieniającymi się potrzebami użytkowników europejskich i krajowych, realizacją aktualnych polityk Unii Europejskiej w poszczególnych obszarach gospodarki i przyjętymi strategiami rozwoju oraz dostosowywaniem do nich prawodawstwa Unii Europejskiej, a w konsekwencji modyfikowaniem zakresu i metodologii prowadzonych krajowych badań statystycznych.

W 2013 roku prace dotyczące dostosowania badań do wymogów unijnych objęły swoim zakresem m.in. opracowanie wymaganej przez Unię Europejską dla kwartalnych rachunków narodowych metody sporządzania tzw. szybkich szacunków PKB („flash estimate”), pozwalającej na szybkie uzyskanie wyników pozwalającej na uwzględnianie polskiej gospodarki we wstępnych szacunkach PKB dla całej Unii. W ramach Europejskiego Systemu Statystycznego realizowano również m.in.: porównywanie i modyfikacje zakresów tematycznych, podmiotowych i przedmiotowych badań statystycznych, udoskonalanie i wdrażanie metodologii prowadzenia badań statystycznych, szersze wykorzystanie administracyjnych źródeł danych w badaniach statystycznych, opracowywanie krajowych wersji badań oraz systemowych rozwiązań organizacyjno-merytorycznych.

W 2013 roku polska statystyka publiczna korzystała z dofinansowania Komisji Europejskiej w realizacji niektórych prac. Wspierane były w szczególności działania związane z opracowywaniem metodologii badań, zapewnieniem wysokiej jakości danych dostarczanych w wymaganych terminach, zakresach i przekrojach zharmonizowanych oraz porównywalnych między krajami.

Prace metodologiczne

Prowadzenie prac metodologicznych w 2013 r. miało na celu zapewnienie rzetelnego przygotowania badań statystycznych, tworzenia systemu informacji statystycznej odpowiadającego aktualnym potrzebom informacyjnym państwa i społeczeństwa oraz realizacji zobowiązań międzynarodowych.

W 2013 roku realizowano 86 prac metodologicznych, w tym 69 prac podjętych w latach poprzednich oraz 17 prac nowych. W 2013 roku zakończono realizację 32 prac metodologicznych; wśród prac zakończonych na szczególną uwagę zasługują prace dotyczące:

- opracowania i wprowadzenia metody tzw. szybkich szacunków („flash estimate”) do kwartalnych rachunków narodowych,
- opracowania metodologii analizy koniunktury gospodarczej w Polsce, w nawiązaniu do nowoczesnych metod wykorzystywanych przez krajowe urzędy statystyczne, czy inne ośrodki badawcze w Unii Europejskiej i na świecie,
- opracowania i dostosowania do warunków polskich metodologii dekompozycji Produktu Krajowego Brutto,
- wypracowania spójnego systemu badań w zakresie podróży Polaków oraz cudzoziemców przyjeżdżających do Polski na potrzeby statystyki turystyki, rachunków narodowych i bilansu płatniczego,
- wypracowania metodologii liczenia wskaźnika produkcji sektora usług dla Polski, który umożliwi ocenę rozwoju tego sektora działalności,
- przygotowania metodologii pomiaru statystycznego innowacji w sektorze publicznym, obejmującej w szczególności identyfikację istniejących potrzeb informacyjnych,
- opracowania metodologii powiązania danych jednostkowych pozyskiwanych w ramach badań statystycznych w celu uzyskania zestawu informacji umożliwiających określenie znaczenia podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w międzynarodowym handlu usługami,
- opracowania możliwości połączenia różnych dziedzin działalności przedsiębiorstw finansowych badanych dotychczas przez GUS (faktoring, leasing, pośrednictwo kredytowe) z działalnością dotychczas niebadaną tj. windykacją oraz określenia operatu do wspólnego badania,
- opracowania typologii obszarów wiejskich przy wykorzystaniu wskaźników środowiskowych, społecznych i gospodarczych, która przyczyni się do lepszego ustalania priorytetów i bardziej adekwatnych działań w zakresie polityki obszarów wiejskich.

Klasyfikacje

Klasyfikacje i nomenklatury ogólnostatystyczne umożliwiają wymianę informacji na poziomie światowym, europejskim i krajowym oraz dokonywanie bezpośrednich porównań międzynarodowych. W 2013 roku prowadzono prace przy tworzeniu i weryfikacji klasyfikacji: Nomenklatury Sealonej CN, Listy PRODCOM oraz Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP).

Wykorzystanie danych z systemów informacyjnych administracji publicznej

W 2013 roku w Głównym Urzędzie Statystycznym przeprowadzono działania mające na celu szersze wykorzystanie w statystyce danych administracyjnych, zwiększenie efektywności tworzenia statystyk, w tym gromadzenia danych, obniżania kosztów – minimalizację obciążeń administracyjnych podmiotów związanych z dostarczaniem informacji do badań, zwiększanie odpowiedniości statystyk dla użytkowników.

W 2013 roku zakończono proces gromadzenia i aktualizacji informacji o systemach informacyjnych administracji publicznej wykorzystywanych obecnie w statystyce oraz stanowiących potencjalne źródło danych dla badań statystycznych. Łącznie zgromadzono 587 opisów systemów informacyjnych administracji publicznej.

W programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2013 źródła administracyjne zostały wykorzystane w 133 spośród 202 tematów badawczych prowadzonych lub współprowadzonych przez Prezesa GUS, co stanowiło 65,8%.

W celu szerszego wykorzystania danych administracyjnych w statystyce w 2013 roku realizowane były prace metodologiczne dotyczące przekształcania danych administracyjnych w statystyczne i integrację danych z różnych źródeł. Wdrożony został proces modernizacji przetwarzania danych administracyjnych w jednostkach statystyki publicznej z wykorzystaniem dostępnych, nowoczesnych technologii IT. W tym celu zaadaptowane zostało środowisko sprzętowo-programowe zaprojektowane i zbudowane na potrzeby spisów powszechnych, które umożliwia bezpieczne gromadzenie i przetwarzanie danych pozyskiwanych przez statystykę.

Działania rozwojowe statystyki publicznej

W 2013 roku trwały intensywne prace zmierzające do szeroko rozumianego rozwoju statystyki publicznej.

Wśród najważniejszych należy wymienić:

- **modernizację profesjonalnej sieci ankierów statystycznych oraz wdrożenie systemu wspomagającego zarządzanie siecią ankierów i badaniami ankietowymi.**

Celem tego działania było dostosowanie sieci ankierów do nowej organizacji zbierania danych w badaniach ankietowych w oparciu o nowoczesne technologie i narzędzia oraz obniżenie społecznych obciążeń związanych z przekazywaniem danych statystycznych przez respondentów i podniesienie kompletności badań. Zmiana metod i narzędzi pozwala na racjonalizację funkcjonowania sieci ankierów. We wszystkich badaniach ankietowych z obszaru rolnictwa oraz w niektórych badaniach społecznych wdrożona została telefoniczna metoda ankietowania oparta na dedykowanym oprogramowaniu komputerowym oraz wykonywana wyłącznie na formularzu elektronicznym, z którego dane przesyłane są na serwer (metoda CATI). W analogicznych badaniach i w badaniach z obszaru badania cen formularze papierowe wypełniane przez ankierów terenowych podczas wywiadu bezpośredniego zostały w całości zastąpione przez formularze elektroniczne przy użyciu przenośnych urządzeń mobilnych (metoda CAPI). Dla pozostałych badań społecznych systematycznie opracowywane są aplikacje mobilne do metod CATI i CAPI – do wdrożenia w 2014 roku. Ponadto, w 2013 roku do realizacji badań rolniczych wprowadzono metodę CAII pole-

gającą na wypełnianiu formularzy elektronicznych za pomocą aplikacji internetowych wprost przez respondentów,

– **realizację Projektu Sektorowego System Informacyjny Statystyki Publicznej (SISP).**

W ramach Projektu zrealizowano zadania związane z procesem pozyskiwania danych statystycznych poprzez Portal Sprawozdawczy, usługami elektronicznymi świadczonymi przez statystykę publiczną (modernizację Banku Danych Lokalnych, budowę Publicznych Hurtowni Danych - Edukacja, Przedsiębiorstwa Niefinansowe, Handel Zagraniczny) oraz modernizacją rejestru REGON. Rozwijano systemy wsparcia pracy zespołowej. Zapewniono utrzymanie środowiska systemowego oraz systemów współdzielonych dla systemów i usług wdrażanych w ramach Projektu oraz realizowano prace projektowo-programistyczne w zakresie budowy i rozwoju systemów pozyskiwania, przetwarzania i integracji danych statystycznych, a w szczególności nad zintegrowanymi aplikacjami zarządzającymi procesami przetwarzania danych z dziedziny badań statystyki gospodarczej, społecznej i statystyki budownictwa. Kontynuacją prac rozwojowych w ramach projektu SISP było podpisanie porozumienia pomiędzy GUS i Władzą Wdrażającą Programy Europejski odofinansowaniu projektu „System Informacyjny Statystyki Publicznej – 2” (SISP-2) w ramach 7. osi priorytetowej „Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji” Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007–2013. Realizacja projektu SISP-2 przewidziana jest od IV kwartału 2013 roku do końca 2014 roku. W 2013 roku została przygotowana struktura realizacyjna projektu oraz doprecyzowano produkty końcowe do realizacji w ramach projektu, a także określono formuły realizacyjne zadań.

– **przeprowadzenie prac w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 (POPT) - 2. osi priorytetowej „Wsparcie informatyczne realizacji NSRO” (Działanie 2.2) oraz 3. osi priorytetowej „Wsparcie realizacji operacji funduszy strukturalnych” (Działanie 3.1).**

W ramach działania 2.2 Infrastruktura informatyczna w okresie od 1 października 2013 r. do 31 grudnia 2013 r. został zrealizowany projekt „Wsparcie informatyczne monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2007-2013 oraz programowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2014-2020 na szczeblu regionalnym oraz krajowym”. Wynikiem tego działania było zapewnienie sprzętu komputerowego, sprzętu informatycznego oraz oprogramowania dla pracowników Wojewódzkich Ośrodków Badań Regionalnych wchodzących w skład urzędów statystycznych oraz dla pracowników GUS wykonujących zadania związane z wdrażaniem realizacji projektów finansowanych z POPT,

– **budowę systemowego narzędzia do monitorowania polityki rozwoju pod nazwą: STRATEG.**

30 września 2013 r. uruchomiono w internetowej domenie publicznej portal STRATEG. Pełne zasoby portalu dostępne są bezpłatnie – bezpośrednio pod adresem www.strateg.stat.gov.pl lub poprzez odnośniki ze stron internetowych GUS i Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. System STRATEG jest kompleksowym narzędziem dla procesu monitorowania rozwoju i ewaluacji efektów działań podejmowanych w ramach polityki spójności. Portal gromadzi w jednym miejscu wskaźniki wykorzystywane do monitorowania realizacji strategii Europa 2020 oraz obowiązujących w Polsce. Dodatkowo system prezentuje wskaźniki istotne dla monitorowania polityki spójności. Do końca 2013 roku w Strateg gromadził około 1000 wskaźników pochodzących z ponad 80 źródeł,

– **realizacja prac w ramach Programu Koncepcja organizacji badań statystycznych – Zintegrowany System Realizacji Badań Statystycznych (ZSRBS)**

Prace wynikające z potrzeby doskonalenia metodologii i organizacji badań statystycznych dotyczyły opracowania Zintegrowanego Modelu Realizacji Badań Statystycznych (ZMRBS) wraz z koncepcją wdrożenia nowej organizacji badań do roku 2020. W 2013 roku zostały określone zadania ramowego planu dojścia do Zintegrowanego Systemu Realizacji Badań Statystycznych –

Fazy I Programu. Koncepcja ZSRBS uwzględnia zintegrowane, procesowe ujęcie badań statystycznych opracowane w oparciu o międzynarodowy standard - generyczny model statystycznych procesów pracy (GSBPM). W podejściu procesowym głównym kryterium grupowania stanowisk pracy i komórek organizacyjnych w większe struktury jest przynależność do określonych procesów pracy. Procesy produkcyjne koncentrują się przede wszystkim na działaniach związanych z zaspokajaniem określonych potrzeb klientów – odbiorców produktów tych procesów,

- **rozszerzenie funkcjonalności systemu Portal Geostatystyczny (PGS)**, umożliwiającego prezentowanie kartograficzne danych.

W wyniku prowadzonych prac w 2013 roku rozszerzono możliwości PGS polegające na: zapewnieniu funkcjonalności umożliwiającej spełnienie wymagań Dyrektywy INSPIRE w zakresie publikacji danych przestrzennych dotyczących rozmieszczenie ludności (demografia), wdrożeniu dodatkowych funkcjonalności w zakresie map tematycznych, wdrożeniu interfejsu do zarządzania normalizacją i widocznością danych, prezentacji przestrzennej danych z Banku Danych Lokalnych.

Udostępnianie wynikowych informacji statystycznych

W 2013 GUS wydał łącznie 149 pozycji wydawniczych, urzędy statystyczne łącznie opublikowały 304 tytuły. W 2013 roku działalność promocyjna wydawnictw GUS i urzędów statystycznych była prowadzona głównie za pośrednictwem Internetu. Na stronie internetowej GUS zamieszczane były informacje o zasobach i formach udostępniania danych statystycznych oraz wydawnictwach statystycznych, prezentowano tytułowe plany wydawnicze GUS i urzędów statystycznych oraz zamieszczano comiesięczną informację o publikacjach ukazujących się w danym miesiącu. Informację przekazywano również do redakcji prasowych biorących udział w konferencjach prasowych Prezesa GUS oraz przesyłano do innych środków masowego przekazu.

W Internecie dostępne są: Bank Danych Lokalnych, Biuletyn Standardu Upowszechniania Danych (The Special Data Dissemination Standard - SDDS), bazy Handel Zagraniczny i Demografia, krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej REGON oraz krajowy rejestr urzędowy podziału terytorialnego kraju TERYT.

Obsługa informacyjna realizowana była poprzez udostępnianie informacji, przekazy danych, newslettery oraz realizację zamówień i obowiązków wynikających z przepisów prawa a także poprzez serwis internetowy (strona internetowa GUS i strony internetowe 16 urzędów statystycznych, moduł sprawozdawczy – Portal Sprawozdawczy, System Monitorowania Rozwoju STRATEG oraz Portal Geostatystyczny) i Centralne Informatorium Statystyczne. Rozpoczęto prace zmierzające do stworzenia elektronicznego systemu wymiany danych między GUS i NBP.

W 2013 roku w GUS zorganizowano 12 ogólnie dostępnych, comiesięcznych konferencji prasowych, na temat sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. Podstawowe wielkości i wskaźniki, ogłaszane przez Prezesa GUS na mocy odrębnych aktów prawnych, przekazywane były środkiem masowego przekazu na bieżąco przez Rzecznika Prasowego Prezesa GUS (w 2013 roku odbyło się 128 spotkań). Dystrybucja publikowanych informacji statystycznych odbywa się również za pośrednictwem faxu i poczty elektronicznej. Podstawowe wielkości i wskaźniki ogłaszane przez Prezesa GUS za każdym razem są przesyłane (faxem i emailem) do ok. 250 stałych odbiorców. W 2013 roku Rzecznik Prasowy Prezesa GUS przesłał do mediów za pomocą emaila i faksem 47 „pilnych informacji”. Łącznie zrealizowano 128 wysyłek do mediów (informacje bieżące, informacje sygnałne oraz komunikaty i obwieszczenia Prezesa GUS).

W 2013 roku opracowano i rozpowszechniono 26 tytułów informacji bieżących – wyników wstępnych. Rozpowszechniono również 131 komunikatów Prezesa GUS oraz 19 tytułów Informacji sygnałnych. Rzecznik Prasowy Prezesa GUS udzielił 114 wywiadów, a eksperci w urzędach staty-

stycznych udzielili ponad 330 wywiadów. W 2013 roku w prasie ogólnopolskiej na dane GUS powoływano się ponad 3 tys. razy, w prasie regionalnej ponad 1,8 tys. razy.

W 2013 roku w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi GUS prowadził obsługę informacyjną m. in.: ONZ, IMF, ILO, FAO, WHO, UNESCO, poprzez bezpłatne udostępnianie danych statystycznych, w uzgodnionych terminach oraz ustalonych formach. W coraz większym stopniu dane statystyczne są przekazywane bezpośrednio do baz danych organizacji międzynarodowych, niemniej znaczna część przekazywana jest prywatnym odbiorcom zagranicznym (468 zamówień w 2013 roku). Informacje przekazywane są głównie pocztą elektroniczną (email), na nośnikach papierowych, pocztą lub faksem. W 2013 roku do Eurostatu, głównego odbiorcy danych statystycznych, przesłano 1.490 plików z danymi, które dotyczyły wszystkich dziedzin badań statystycznych.

Współpraca międzynarodowa w dziedzinie statystyki

Współpraca międzynarodowa była realizowana na podstawie obowiązujących ustaw, rozporządzeń i umów międzynarodowych, a także zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa GUS w marcu 2013 roku „Kierunkami współpracy międzynarodowej w świetle rozwoju polskiej statystyki publicznej do 2017 roku” i polega na wypełnianiu zobowiązań regulujących produkcję statystyk europejskich oraz promocji polskiej statystyki publicznej. Działanie te były realizowane poprzez stały i aktywny udział polskich ekspertów w pracach legislacyjnych prowadzonych w ramach ESS na różnych poziomach decyzyjnych Unii Europejskiej, w inicjatywach i przedsięwzięciach Eurostat-u i organizacji międzynarodowych dotyczących opracowywania nowych metodologii i wskaźników oraz metod upowszechniania i publikowania informacji statystycznych, udział w programach współpracy rozwojowej koordynowanych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych oraz w programach dotyczących obszaru współpracy transgranicznej koordynowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, a także w inicjatywach Banku Światowego, w projektach realizowanych w ramach współpracy transgranicznej, regionalnej i dwustronnej mających na celu budowę spójnego systemu infrastruktury statystycznej.

Współpraca w ramach Unii Europejskiej

W 2013 roku współpraca w ramach Unii Europejskiej koncentrowała się na pracach legislacyjnych oraz realizacji priorytetów Europejskiego Programu Statystycznego na lata 2013-2017 (EPS 2013-17) w ramach rocznego programu EPS 2013 (m. in.: wdrożenie nowego Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych ESA'2010). Ponadto przedstawiciele polskiej statystyki brali udział w inicjatywach i międzynarodowych konsultacjach, aktywnie uczestniczą w grupach roboczych i zadaniowych oraz konferencjach i seminariach.

Infrastruktura teleinformatyczna statystyki publicznej

W 2013 roku zadania statutowe służb statystyki publicznej realizowano w oparciu o korporacyjną sieć informatyczną GUS, stanowiska pracy statystyków (ponad 1.800 szt. wirtualnych stacji roboczych oraz blisko 7.000 szt. komputerów i notebooków), sieć ankietników (około 1000 szt. terminali mobilnych) i około 500 pracujących w sieci w jednostkach służb statystyki publicznej serwerów. Utrzymanie infrastruktury teleinformatycznej obejmowało administrowanie usługami, oprogramowaniem, sprzętem i użytkownikami, serwisowanie sprzętu oraz realizację szkoleń informatycznych; priorytetowym zadaniem jest utrzymanie i rozwój systemów sprawozdawczości elektronicznej. W 2013 roku w Portalu Sprawozdawczym udostępnionych zostało 168 typów formularzy elektronicznych online. Liczba podmiotów posiadających konto osiągnęła poziom 600 tys. Zarejestrowano 2.937 mln sprawozdań w formie elektronicznej. W 2013 roku kontynuowano wdrażanie metody wywiadu telefonicznego CATI w badaniach statystycznych (rozpoczęto wdrażanie tej metody w badaniach społecz-

nych), natomiast do realizacji ankietowych badań statystycznych stosowano metodę wywiadu bezpośredniego z rejestracją danych w formie elektronicznej (CAPI). W celu skutecznego zarządzania badaniami ankietowymi i siecią ankierów w roku 2013 przygotowano i wdrożono system zarządzania badaniami ankietowymi (AnkietGUS i AnkietManager) oraz zapewniono dostęp do usług telekomunikacyjnych. W grudniu 2013 roku w ramach projektu SISP-2 rozpoczęły się prace nad dziedzinowymi bazami danych, które zostaną wdrożone w roku 2014.

Działalność szkoleniowa

Działalność szkoleniowa opierała się na rocznym planie szkoleń i dotyczyła podniesienia jakości badań statystycznych oraz kompetencji pracowników w zakresie prowadzenia analiz, opracowywania publikacji i wyników badań oraz korzystania z narzędzi informatycznych. Szkolenia miały formę praktyk, staży, warsztatów, szkoleń specjalistycznych, kursów językowych, szkoleń e-learningowych oraz dofinansowania kosztów kształcenia.

III. PRACE ZWIĄZANE Z PROWADZENIEM KRAJOWYCH REJESTRÓW URZĘDOWYCH REGON I TERYT

Prezes Głównego urzędu Statystycznego prowadzi krajowe rejestry urzędowe:

- 1) podmiotów gospodarki narodowej (REGON)
- 2) podziału terytorialnego kraju (TERYT).

Zadania są wykonywane przez Prezesa GUS w ramach odrębnego od statystyki publicznej systemu informacyjnego administracji publicznej. Zbierane i gromadzone w krajowych rejestrach urzędowych informacje nie są danymi statystycznymi, nie podlegają rygorom poufności i tajemnicy statystycznej (z wyjątkiem art.42 ust. 1 pkt 7 ustawy).

W REGON są ujmowane informacje o osobach prawnych, jednostkach organizacyjnych nie mających osobowości prawnej oraz osobach fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

TERYT obejmuje systemy:

- 1) identyfikatorów i nazw jednostek podziału terytorialnego
- 2) identyfikatorów i nazw miejscowości
- 3) rejonów statystycznych i obwodów spisowych
- 4) identyfikacji adresowej ulic, nieruchomości, budynków i mieszkań.

W 2013 r. były kontynuowane prace związane z modernizacją rejestru REGON w ramach projektu: „System Informacyjny Statystyki Publicznej” współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz ze środków budżetu państwa. Prowadzono comiesięczną aktualizację rejestru REGON w zakresie numerów identyfikacji podatkowej (NIP), a także kontynuowano współpracę z resortami w zakresie pobierania zbiorów danych.

IV. INFORMACJA DOTYCZĄCA WYKONANIA BUDŻETU GUS (CZĘŚĆ 58 BUDŻETU PAŃSTWA) ZA 2013 ROK

W 2013 r. w ramach części 58 – Główny Urząd Statystyczny, działalność statutową prowadziło 20 jednostek budżetowych statystyki publicznej, tj.:

- 16 urzędów statystycznych,
- Centralna Biblioteka Statystyczna,
- Centrala GUS,

- Centrum Informatyki Statystycznej,
  - Zakład Wydawnictw Statystycznych,
- oraz instytucja gospodarki budżetowej – Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS.

Dochody budżetowe

W 2013 roku zaplanowano dochody budżetowe w wysokości 4.257 tys. zł, które wykonano na kwotę 3.991 tys. zł, tj. 93,8% planu.

Głównymi źródłami pozyskania dochodów budżetowych w 2013 roku były:

- wpływy z usług (§ 0830): kwota 2.844 tys. zł, tj. 71,3% ogółu dochodów, które uzyskano przede wszystkim z tytułu: przejętych zadań, które w 2010 r. były finansowane z rachunku dochodów własnych, administrowania lokalami w oddziałach oraz udostępniania i rozpowszechniania wynikowych informacji statystycznych;
- wpływy z różnych dochodów (§§: 0970 i 0971): łączna kwota 470 tys. zł (w tym 273 tys. zł dotyczących środków pochodzących z Unii Europejskiej), głównie z tytułu zwrotu kosztów poniesionych w latach poprzednich: na realizację badań, zwróconych składek na ubezpieczenia społeczne, zwrotu wydatków za media, prywatnych rozmów telefonicznych pracowników, sprzedaży makulatury;
- dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, (§ 0750): kwota 336 tys. zł, tj. 8,4% ogółu dochodów, które uzyskano przede wszystkim z tytułu: wynajmu wolnych pomieszczeń, powierzchni dachowej i parkingowej, wpływów z najmu pomieszczeń oraz z tytułu wynajmu powierzchni wspólnej;
- wpływy ze sprzedaży wyrobów (§ 0840): kwota 247 tys. zł, tj. 6,2% ogółu dochodów, sprzedaży publikacji oraz wydawnictw GUS i urzędów statystycznych (roczników statystycznych, branżowych i województw, biuletynów i publikacji branżowych, dzienników urzędowych GUS) oraz ich prenumeraty;

Pozostałe dochody budżetowe uzyskane w łącznej wysokości 92 tys. zł, tj. 2,3% ogółu dochodów dotyczyły wpłat z tytułu: kar za niedotrzymanie warunków umów na wykonanie usług, nieplanowanej sprzedaży zlikwidowanych składników majątku trwałego i ruchomego, zwrotu niewykorzystanych dotacji wraz z odsetkami na realizację PSR2010 i NSP2011 przez gminy, naliczonych odsetek za nieterminowe regulowanie należności i odsetek bankowych, wpływów do budżetu zysku instytucji gospodarki budżetowej.

Wydatki budżetowe

Limit wydatków budżetowych GUS na 2013 r. został ustalony w ustawie budżetowej z dnia 25 stycznia 2013 r. (Dz. U. poz. 169) w wysokości 386.870 tys. zł, a następnie ustawą z dnia 27 września 2013 r. (Dz. U. poz. 1212) o zmianie ustawy budżetowej na rok 2013 został pomniejszony o kwotę 5.700 tys. zł i wyniósł 381.170 tys. zł.

W trakcie roku budżetowego powyższy limit został zwiększony z rezerw celowych ujętych w budżecie państwa o kwotę 16.194 tys. zł oraz zmniejszony o kwotę 8.400 tys. zł (w ramach POPT) i wyniósł łącznie 388.964 tys. zł (plan po zmianach).

Wydatki budżetowe wykonano w kwocie 387.277 tys. zł (w tym 15.219 tys. zł dotyczyło rezerw celowych), co stanowiło 99,6% planu po zmianach.

W strukturze zrealizowanych wydatków największy udział miały wydatki w trzech działach:

- **750 - Administracja publiczna: 51,6% wydatków ogółem.** Wydatki zrealizowano w wysokości 199.846 tys. zł z tego:

- świadczenia na rzecz osób fizycznych w kwocie 2.288 tys. zł,
  - wydatki bieżące w wysokości 182.476 tys. zł,
  - wydatki majątkowe w wysokości 4.504 tys. zł,
  - wydatki na współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej w wysokości 10.579 tys.
- **720 – Informatyka: 46,2% wydatków ogółem.** Zrealizowano w wysokości 178.973 tys. zł z tego:
- świadczenia na rzecz osób fizycznych w kwocie 190 tys. zł,
  - wydatki bieżące w wysokości 177.661 tys. zł,
  - wydatki majątkowe wykonane zostały w wysokości 61 tys. zł,
  - wydatki na współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej w wysokości 1.060 tys. zł.
- **150 – Przetwórstwo przemysłowe: 2,2% wydatków ogółem.** Przeznaczone były na druk publikacji, informacji i formularzy sprawozdawczych, opracowywanie graficzne i redakcyjno-techniczne publikacji i informacji GUS. Zrealizowano w wysokości 8.438 tys. zł. z tego:
- świadczenia na rzecz osób fizycznych w kwocie 44 tys. zł,
  - wydatki bieżące w wysokości 8.394 tys. zł.

Zgodnie z ustawą budżetową limit wydatków na wynagrodzenia dla resortu statystyki ustalony został w wysokości 274.527 tys. zł, (z tego: 253.061 tys. zł na wynagrodzenia osobowe oraz 21.466 tys. zł na dodatkowe wynagrodzenie roczne), a następnie ustawą o zmianie ustawy budżetowej na rok 2013 został pomniejszony o kwotę 20 tys. zł i wyniósł 274.507 tys. zł (z tego: 253.061 tys. zł na wynagrodzenia osobowe oraz 21.446 tys. zł na dodatkowe wynagrodzenie roczne).

Plan po zmianach wynagrodzeń ogółem w 2013 r. wyniósł 272.885 tys. zł, z tego: wynagrodzenia osobowe 254.122 tys. zł (wzrost o 1.061 tys. zł) i dodatkowe wynagrodzenie roczne 18.763 tys. zł (spadek o 2.683 tys. zł), co oznacza zmniejszenie wynagrodzeń łącznie o 1.622 tys. zł.

Na różnicę w wysokości wynagrodzeń osobowych pomiędzy ustawą budżetową (po nowelizacji), a planem po zmianach wpływ miały:

- decyzje Ministra Finansów, którymi zwiększono wynagrodzenia łącznie o kwotę 3.302 tys. zł. Środki zostały przeznaczone na dodatki służby cywilnej, wynagrodzenia członków zespołu projektowego SISP oraz dodatki zadaniowe i specjalne dla pracowników zaangażowanych w realizację ośmiu projektów;
- decyzje Prezesa GUS, którymi zmniejszono wynagrodzenia łącznie o kwotę 4.924 tys. zł. Środki zostały przeznaczone na: świadczenia na rzecz osób fizycznych (132 tys. zł), Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON – 1.603 tys. zł) i pozostałe wydatki budżetowe (3.189 tys. zł tj. składki ZUS, Fundusz Pracy, delegacje krajowe, opłaty pocztowe).
- Wykonanie wynagrodzeń wyniosło 272.690 tys. zł. W podziale na status zatrudnienia:
- osoby nieobjęte mnożnikowym systemem wynagrodzeń – 67.047 tys. zł, w tym dodatkowe wynagrodzenie roczne – 4.551 tys. zł,
- członkowie korpusu służby cywilnej – 205.015 tys. zł, w tym dodatkowe wynagrodzenie roczne – 14.211 tys. zł,
- osoby zajmujące kierownicze stanowiska państwowe 628 tys. zł.

Zatrudnienie na dzień 31 grudnia 2013 r. wyniosło 6.065 etatów, z tego: 4.308 etatów w korpusie służby cywilnej, 1.753 etatów pozostali pracownicy i 4 etaty „R”.

Przeciętne zatrudnienie w 2013 r. wyniosło 6.112 etatów, z tego w korpusie służby cywilnej – 4.352 etatów, „R” – 4 etaty oraz pozostali pracownicy – 1.756 etatów.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie osobowe (łącznie z dodatkowym wynagrodzeniem rocznym) wyniosło 3.718 zł. Bez dodatkowego wynagrodzenia rocznego wyniosło 3.462 zł.

Zobowiązania budżetowe

W GUS zobowiązania budżetowe na dzień 31 grudnia 2013 r. wyniosły 24.533 tys. zł i w stosunku do stanu na 31 grudnia 2012 r. (25.728 tys. zł) zmalały o 4,4%.

Zobowiązania dotyczyły głównie naliczonego dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2013 r. wraz z pochodnymi – na łączną kwotę 23.969 tys. zł. oraz zakupu energii elektrycznej – 395 tys. zł. Zobowiązania wymagalne nie wystąpiły.

Należności

W GUS stan należności ogółem (w tym wymagalnych) wyniósł 267 tys. zł i w stosunku do stanu należności na koniec 2012 r. (253 tys. zł) zwiększył się o 14 tys. zł, tj. o 5,5%.

Należności wymagalne wyniosły 125 tys. zł i w stosunku do należności wymagalnych na koniec 2012 r. (131 tys. zł), były niższe o 6 tys. zł.

Instytucja gospodarki budżetowej

W ustawie budżetowej na 2013 r. dla Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS (CBiES GUS) przychody z tytułu prowadzonej działalności zostały określone w wysokości 2.900 tys. zł, natomiast koszty funkcjonowania w kwocie 2.879 tys. zł, a wynik brutto 21 tys. zł (z tego: 1 tys. zł – podatek dochodowy od osób prawnych, 8 tys. zł – wpłata do budżetu i 12 tys. zł – wpłata na fundusz instytucji gospodarki budżetowej). W ciągu 2013 r. limit przychodów i kosztów ogółem nie uległ zmianie.

Przychody na dzień 31 grudnia 2013 r. wyniosły 1.948 tys. zł (z tego: 1.936 tys. zł dot. przychodów z prowadzonej działalności oraz 12 tys. zł dot. pozostałych przychodów), tj. 67,2% planu po zmianach (2.900 tys. zł).

Koszty funkcjonowania instytucji wyniosły 1.936 tys. zł, tj. 67,2% planu po zmianach (2.879 tys. zł). Wynik brutto wyniósł 12 tys. zł. Po naliczeniu podatku dochodowego od osób prawnych w wysokości 2 tys. zł, wynik netto wyniósł 10 tys. zł. Na koniec 2013 r. w instytucji gospodarki budżetowej nie wystąpiły wymagalne zobowiązania i należności. Natomiast zobowiązania niewymagalne wyniosły 238 tys. zł.